

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

DE MENSENHATER
(Le misanthrope)

komedie in vijf bedrijven

door

Molière

Vertaling : Laurens Spoor

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2013
Nr.2210

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste ELF tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens bvba
rechten@toneelfonds.be
www.toneelfonds.be

De auteursvereniging SABAM kan en mag dus niet innen voor de vertaler Laurens Spoor.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A. "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar

TARIEFCODE C7

Wettelijk depot D/1994/220/35
ISBN 90-385-0314-8

© Laurens Spoor

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONEN

Alceste, aanbidder van Célimène
Philinte, vriend van Alceste
Oronte, aanbidder van Célimène

Célimène, jonge weduwe
Éliante, nicht van Célimène
Arsinoé, vriendin van Célimène

Acaste, markies
Clitandre, markies

Basque, knecht van Célimène
Du Bois, knecht van Alceste
Een gerechtsdienaar

Het stuk speelt in Parijs, ten huize van Célimène

EERSTE BEDRIJF

SCÈNE 1 — *Philinte, Alceste*

PHILINTE

Wat is er toch? Wat heb je?

ALCESTE

Láát me, als je wil.

PHILINTE

Ja maar vertel me dan tenminste welke gril...

ALCESTE

Laat mij met rust, zeg ik, en wég nu, uit mijn ogen.

PHILINTE

Maar voor je kwaad wordt, zal 'k mij toch verweren
mogen.

ALCESTE

5 Ik wens mij kwaad te maken en jou niet te horen.

PHILINTE

Die buien van je komen mij te plompverloren;
En ook al zijn wij vrienden, het is toch voor mij...

ALCESTE (*staat bruusk op*)

Een vriend van jou, ik? Nou, dat is nu mooi voorbij.

Ik heb tot dit moment getrouw die rol gespeeld,

10 Maar nu ik van jouw ware aard een helder beeld
Gekregen heb, zweer ik die vriendschap hierbij af;
Ik wil geen plaats die een onzuiver hart mij gaf.

PHILINTE

Ik ben dus volgens jou, Alceste, diep verdorven?

ALCESTE

Dat jij niet al van pure schaamte bent gestorven!

15 Wat jij presteert valt in geen opzicht goed te praten;

Geen man van eer zou zich zo iets gebeuren laten.

Daar zie 'k hoe jij je in het stof voor iemand buigt,

En hem je innigste genegenheid betuigt;

Met mooie woorden hoe je hem bent toegewijd

20 Geef je aan je omhelzing nog meer gretigheid;

En als ik je daarna dan vraag naar deze man,
Blijkt dat je mij zijn naam met moeite noemen kan;
Je vriendschap keldert al zodra hij uit het zicht is,
En mij wordt hij geschetst of hij van geen gewicht is.
25 Verdomd! hoe kan men de lafhartigheid verdragen
Om zich ten koste van zijn ziel zó te verlagen.
Had ik, per ongeluk, zoiets gedaan: bevangen
Door schaamte zou ik mij onmiddellijk verhangen.

PHILINTE

Ik zie geen halsmisdaad in wat ik heb gedaan,
30 En ik verleen mijzelf, als jij mij toe wilt staan,
Nu, na jouw vonnis, wat vermindering van straf,
En zie voorlopig van de strop nog even af.

ALCESTE

Wat een wansmakelijke grappenmakerij!

PHILINTE

In alle ernst: maar wat verwacht je dan van mij?

ALCESTE

Dat men te goeder trouw is, en als eerlijk mens
35 Steeds rechtstreeks uit zijn hart spreekt, dát is wat
ik wens.

PHILINTE

Als iemand je met open armen komt begroeten,
Dan zul je met gelijke munt betalen moeten,
En grif beantwoord je zijn uitgestoken hand
40 Met dienstbaarheid en dure eden van jouw kant.

ALCESTE

Nee, ik verafschuw dat soort derderangs manieren
Die tegenwoordig in jouw kringen hoogtij vieren;
En niets haat ik zozeer als 't zich in bochten wringen
Van al die druktemakers die ik rond zie springen,
45 Die je zoetsappig in hun valse armen sluiten,
En die plichtmatig niets dan holle frasen uiten,
Die iedereen bestoken met wellevendheid:
Een deugzaam man of niet, dat maakt geen
onderscheid.

Wat heb je daar nou aan, als iemand pootjes geeft,
50 En zweert dat hij trouw, vriendschap, achting voor
je heeft,

En tegenover jou de loftrumpet laat schallen,
Als hij dat elke idioot te beurt doet vallen?
Nee, nee, is men een béétje rechtgeaard persoon,
Dan blijft men doof voor zulk oneerbaar eerbetoon;
55 Het hoogste eerbewijs bewijst veeleer iets laags,
Zodra het onpersoonlijk blijkt en alledaags.
Een uiting van waardering moet op voorkeur stoelen:
Wie ieder hoogacht, kan voor niemand achting
voelen.

Nu jij ook heult met die infame geest der tijden,
60 Is het, verdomme, tijd dat onze wegen scheiden.
Ik sta niet open voor een hart dat mij vereert,
Wanneer dat hart daarbij geen maatstaven hanteert;
Ik wil niet zómaar iemand zijn; om kort te gaan:
Wie aanpapt met de massa, kan mij overslaan.

PHILINTE

65 Maar wie verkeert in onze kringen wordt geacht
't Gedrag te tonen dat er van hem wordt verwacht.

ALCESTE

Néé, zeg ik je, men moest de zweep eens laten
klappen:
De bezem door dat spinneweb van
schijnvriendschappen!

Manhaftig dienen wij bij alles wat wij zeggen
70 De bodem van ons hart volledig bloot te leggen;
Dat hárt moet spreken; wat wij voelen mogen wij
In geen geval verbergen achter vleierij.

PHILINTE

Toch zou een ongeremde openhartigheid
Heel vaak lachwekkend zijn en vragen om verwijt;
75 Want soms is het — met eerbied voor jouw strenge
normen —

Geboden onze ware mening te vervormen.
Is het fatsoenlijk als je iedereen maar recht
In zijn gezicht de onverbloemde waarheid zegt?
En als je je aan iemand stoort of iemand haat,
80 Dan moet je hem verkondigen waar het op staat?

ALCESTE

Ja.

PHILINTE

Wát! jij zou die oude Émilie vertellen
Dat zij zich op haar leeftijd niet zo aan moet stellen,
En dat haar geplamuurde hoofd ons doet verstijven?

ALCESTE

Beslist.

PHILINTE

En Dorilas dat hij maar weg moest blijven?
85 Dat hij daar aan het hof bij iedereen de oren
Van 't hoofd praat met hoe hoog hij wel niet is
geboren?

ALCESTE

Heel juist.

PHILINTE

Dat meen je niet.

ALCESTE

En óf ik dat wel meen.
En in dit opzicht kan geen mens nog om mij heen.
Mijn ogen zijn tezeer getergd, want aan het hof,
90 Zowel als in de stad hier, geeft men mij steeds stof
Tot wrok: ik word zwartgallig, zuur en prikkelbaar,
Als ik zie hoe de mensen omgaan met elkaar.
Waar ik ook kijk, ik zie slechts laf gevele en nog
Maar louter onrecht, eigenbaat, verraad, bedrog.
95 De maat is vol, en waar ik ziedend nu voor staan zal,
Is: tegen heel de mensheid een frontale aanval.

PHILINTE

Dat filosofisch zo verantwoorde mishagen
Is mij te woest. Ik lach om dit soort norske vlagen;
't Lijkt wel of wij dezelfde band hebben gesloten
100 Als die twee broeders uit 'De School voor
Echtgenoten',
Van wie...

ALCESTE

Mijn God, spaar mij je flauwe parallellen.

PHILINTE

Maar hou er dan mee op je gal ten toon te stellen.
De wereld zal niet anders worden door jouw strijd;

En daar je zoveel geeft om openhartigheid,
105 Zeg ik je openhartig dat dit ziektebeeld,
Waar je je ook vertoont, de rol van kluchtspel speelt,
En dat zó'n woede op wat toch in zwang geraakt
Mag heten jou bij menigeen lachwekkend maakt.

ALCESTE

Verdomme, des te beter! dat is wat ik vraag!
110 Ik word daardoor gesterkt, zo zie ik het juist gráág;
Ik voel voor alle mensen zóveel haat van binnen,
Dat in hun ogen wijs te zijn mij niet zou zinnen.

PHILINTE

De mensheid wordt door jou een kwaad hart
toegedragen!

ALCESTE

Een vreselijke haat heeft in mij toegeslagen.

PHILINTE

115 Zal elke arme ziel dan, zonder onderscheid,
Gedompeld worden in die vloed van haat en nijd?
Er zijn toch, ook in onze tijd, wel lieden onder...

ALCESTE

Ik haat in 't algemeen, en elk mens in 't bijzonder:
De één omdat hij harteloos is en kwaadwillig,
120 De ander omdat hij daaronder onverschillig
Wil blijven en voor hem geen haat voelt, die met kracht
Hooft op te bruisen in een ziel die deugd betracht.
In 't summum van die tolerantie koestert zich
Dat stuk verdriet met wie ik in een rechtszaak lig:
125 Dwars door zijn masker ziet men scherp de leugenaar,
Alom beseft men elk facet van zijn gevaar;
Met 't rollen van zijn ogen en zijn zoete stem
Wordt slechts nog wie van verre komt misleid door
hem.
Men weet dat deze vlerk, op wie men neer moet kijken,
130 Zich heeft omhooggewerkt door smerige praktijken,
En dat de plek waar hij nu breeduit zit op rozen,
Onkreukbaarheid doet kraken en de Deugd doet
blozen.
Hoe men ook overal omstandig op hem scheldt,

Als nou een vriend je eens toevallig mocht verraden,
170 Als men zich jouw bezit verwerft langs slinkse paden,
Of als men roddels over jou tracht te verspreiden,
Zul jij dat aanzien en een driftbui nóg vermijden?

PHILINTE

Jawel; ik zie die fouten waar jouw ziel om gromt
Als iets waaraan de mens nu eenmaal niet ontkomt,
175 En mij schokt het uiteindelijk niet dieper als
Ik iemand zie die egoïstisch is en vals,
Dan als ik gieren zie, hun bloeddorst ongestild,
Of kwade apen zie, of wolven in het wild.

ALCESTE

Ik zie al dat men mij verraadt, verscheurt, berooft,
180 Terwijl ik niet... Verdomd! ik zwijg; een koppig hoofd
Als dat van jou, daar valt niet mee te diskussiëren.

PHILINTE

Wat minder praats zou ik je zeker adviseren:
Richt maar wat minder uitvallen aan het adres
Van je belager, en werk meer aan het proces.

ALCESTE

185 Dat doe ik niet, het is een uitgemaakte zaak.

PHILINTE

Wie zal zich dan voor jou belasten met die taak?

ALCESTE

Wie? Het verstand, mijn goede recht, de eerlijkheid.

PHILINTE

Maar palm je dan geen rechter in, nog vóór die tijd?

ALCESTE

Nee. Is mijn zaak onbillijk soms, of twijfelachtig?

PHILINTE

190 Dat zeker niet, maar samenzweringen zijn machtig,
En...

ALCESTE

Ik ben vastbesloten en verzet geen voet.
'k Sta in mijn recht of niet.

PHILINTE

Je weet niet wat je doet.

ALCESTE
Geen stap verzet ik.

PHILINTE
Maar die ánder zit nooit stil;
Hij kan door omkoping...

ALCESTE
Hij doet maar wat hij wil.

PHILINTE
Je komt bedrogen uit.

ALCESTE
195 De afloop zal het leren.

PHILINTE
Maar...

ALCESTE
Mijn verlies zal ik met vreugde inkasseren.

PHILINTE
Nee máár!...

ALCESTE
Ik wil in deze kromme rechtszaak zien,
Of men zó schaamteloos kan zijn en bovendien
Zó kwalijk, ploertig en verdorven, dat mijn recht
200 Mij ten aanschouwen van de wereld wordt ontzegd.

PHILINTE
O, wat een man!

ALCESTE
Ik zou, hoe duur ik 't moest betalen,
Al om het schone feit op zích graag bakzeil halen.

PHILINTE
Het zou toch niemands lachlust ongeprikkeld laten,
Wanneer men jou, Alceste, zo zou horen praten.

ALCESTE
205 Heel sneu dan voor wie lacht.

PHILINTE
Maar dat rechtschapen
inzicht,

Waarnaar je zo gestreng je hele leven inricht,
Dat strikte pad dat jij zo nauwgezet bewandelt,
Vind jij dat zij die jij hier liefhebt óók zo handelt?

Ikzelf verbaas me, dat nu jij hebt uitgesproken
210 Hoe drastisch je met heel de mensheid hebt gebroken,
Dat ondanks alles waar men zich gehaat door maakt,
Je oog tóch nog iets vond wat je plezierig raakt;
En wat ik eigenlijk nog méér verrassend vind,
Dat is die vreemde keus waaraan jouw hart zich bindt.
215 De brave Éliante is jou toegedaan,
Arsinoé, die kuis is, kijkt je teder aan:
En toch verzet jouw ziel zich tegen hun verlangen,
Want Célimène houdt je in haar web gevangen,
Zij die met haar koket en roddelziek bestaan
220 Zo in de geest van deze tijd lijkt op te gaan.
Hoe kan het dat die jou van diepe haat vervult,
Terwijl je 't aandeel van die schone daarin duldt?
Zijn het geen fouten meer bij iemand die wij mogen?
Of zie je ze soms niet? of kun je ze gedogen?

ALCESTE

225 Al wordt die jonge weduwe door mij aanbeden,
't Doet mij niet blind zijn voor haar onvolkomenheden;
En hoeveel hartstocht zij in mij ook los kan maken,
Ik ben de eerste die ze ziet en ze zal laken.
Maar, alles welbeschouwd, wat ik er ook aan doe:
230 Zij weet mij te bekoren, 'k geef mijn zwakheid toe;
Ik kan haar fouten zien en haar die ook verwijten,
Zij blijft beminnelijk, hoezeer het mij mag spijten;
Haar charme heerst; en toch bewerkt mijn vuur beslist
Dat uit haar ziel straks elke ondeugd is gewist.

PHILINTE

235 Als jij dat voor elkaar krijgt, doe 'k je dat niet na.
Ze houdt, denk je, dus ook van jou?

ALCESTE

Verdomme, ja!

Ik zou niet van haar houden als ik dat niet dacht.

PHILINTE

Maar als zij haar gevoel voor jou tot uiting bracht,
Waarom doen jouw rivalen dan jouw hart nog pijn?

ALCESTE

240 Omdat een smeltend hart het énige wil zijn;

En ik bezoek dit huis alleen maar met het doel
Haar toe te spreken met de stem van mijn gevoel.

PHILINTE

Als het er slechts om ging verlangens uit te spreken,
Had ik haar nichtje Éliante aangekeken.

245 Haar hart heeft achting voor je en is steeds oprecht:
Een keuze die toch méér voor jou was weggelegd.

ALCESTE

't Is waar ja, mijn verstand zegt het mij elke dag,
Maar het verstand heeft over liefde geen gezag.

PHILINTE

Ik vrees het ergste voor jouw hartstocht; en jouw hoop

250 Kon...

SCÈNE 2 — *Oronte, Alceste, Philinte*

ORONTE (*tot Alceste*)

Ik vernam dat Éliante lust becroop
Tot winkelen, ook Célimène had behoefte
Daartoe; maar daar men mij zei dat ú hier vertoefde,
Kwam ik naar boven om oprecht te zeggen dat
'k Een mateloos respekt voor u heb opgevat,
255 En dat dit mij sinds lang een sterke prikkeling
Bezorgt om te behoren tot uw vriendenkring.
Wie ere toekomt, hem bewijst mijn hart graag eer;
Ik smacht dus naar een vriendschapsband met u,
meneer.

De kameraadschap van een man die tot mijn stand
260 Behoort, wijst men toch niet lichtvaardig van de hand.
(*Tijdens deze woorden van Oronte schijnt Alceste geheel in gedachten te zijn verzonken en lijkt hij niet door te hebben dat er tegen hem gesproken wordt. Hij komt pas tot de werkelijkheid terug als Oronte zegt:)*

Tot ú heb ik dit, met uw welnemen, gezegd.

ALCESTE

Tot mij meneer?

ORONTE

Tot u. Of deed ik u geen recht?

ALCESTE

Dat wel, maar de verrassing is buitengewoon;
Ik was niet voorbereid op zoveel eerbetoon.

ORONTE

265 De achting die ik voor u koester mag u niet
Verrassen, daar u die toch wereldwijd geniet.

ALCESTE

Meneer...

ORONTE

Ons land biedt niets dat niet terstond
verbleekt

Bij de verdienste die uit u zo glansrijk spreekt.

ALCESTE

Meneer...

ORONTE

270 Jawel, voor mij: ik kan uw evenknie
Niet vinden tussen wat ik aan elite zie.

ALCESTE

Meneer...

ORONTE

De hemel mag mij vellen als ik lieg!
En gunt u mij 't bewijs dat ik u niet bedrieg:
Laat mij, meneer, u allerhartelijkst omarmen,
En moge uw genegenheid ook mij verwarmen.
275 Drukt u toch alstublieft mijn hand; geeft u uw woord
Mijn vriend te zijn?

ALCESTE

Meneer...

ORONTE

Wát! u gaat niet
akkoord?

ALCESTE

Meneer, de eer die u mij aandoet is te groot;
Van vriendschap legt men 't wezen echter niet snel
bloot,
En zonder meer ontheiligt men de naam ervan

280 Als men die maar te allen tijde aan de man
Wil brengen. Klare keuzes vragen dit soort zaken;
Eerst zouden wij dus nader kennis moeten maken;
Als wij elkaar niet zouden liggen, kan 't gebeuren
Dat wij de reeds gesloten band zouden betreuren.

ORONTE

285 Verdómd zeg! dat is nog eens taal van een wijs mens;
Mijn achting voor u overschrijdt een nieuwe grens.
Laat dan de tijd maar weven aan zo'n zoete kluwen,
Maar ondertussen ben ik helemaal de uwe:
Zit u soms om een kruiwagen aan 't hof verlegen,
290 Men weet hoezeer de koning mij is toegenegen:
Hij luistert naar me en behandelt me altijd
Met uiterst bereidwillige voorkomendheid.
Kortom, 'k sta tot uw dienst op duizenden manieren;
En daar verheven inzichten uw geest zo sieren,
295 Stel ik u bloot — als kiem voor onze schone band —
Aan een sonnet, recent ontsproten aan mijn hand,
En vraag ik u of het in druk verschijnen moet.

ALCESTE

Meneer, ik ben in dit soort taken niet zo goed;
Ontheft u mij daarvan.

ORONTE

Waarom?

ALCESTE

Ik heb de fout

300 Wat méér oprecht te zijn dan men voor passend houdt.

ORONTE

Dat is mijn wens, en ik had reden om te klagen
Als u, nu ik uw eerlijk oordeel juist kom vragen,
Misleidend tegenover mij ging staan of vaag.

ALCESTE

Daar u er zó aan hecht, meneer, doe ik het graag.

ORONTE

305 'Sonnet...' 't Is een sonnet. 'De hoop...' 't Gaat om een
dame
Die eens mijn hart met hoop wist te veraangenen.
'De hoop...' Het zijn niet van die verzen van formaat,